

Czétényi Vilmos
Orfeusz – Orphés
Opfeti

részletek sajátosabban az övé, mint a formaiszerkesztő megoldás. Különösen ott érezni ezt, ahol — mint tájképei többségén — a forma keresetnek és erőltetettnek tűnik a képalkotásra indító élményhez képest.

Van azonban már olyan terület, ahol teljesen otthon érzi magát. A kiállítás igazi értékei ezek. Csendéletek, amelyek jellegetlen címükkel mégiscsak nem is sejtetik az olvasóval a természet, a szerkezet, a hangulati elem és a képi törvényszerűségek sokszor ellentmondásos mozzanatainak azt a megihitt és biztonságos összecsendítését, amely miatt Bakallárt jövő festészetünk egyik jelentékeny ígéreteként kell számoltartanunk. Nem is csendéletek ezek, a szó klasszikus értelmében véve, hanem tárgy-halmazok, amelyek töménységükkel, motívális feszültségükkel lapidáris formakontrasztjaikkal egy rejtezkedő, lírai személyiség érzelmeinek elbujtató kifejezésére szolgálnak (*Enteriőr, Csendélet bakon, Napraforgók*). Talán legtitizsabb képe a kisméretű *Díszemek*, amelyen festve formálja, kontúrokkal dinamizálja és változtatásos színfelületével pírmezálja a szinte semmi motívumot, amelyben azonban egy egész világot jelez. Ezt a képet azért is értékelem, mert benne a vörös és sárga színek mellett megjelenő kékeshatású szürke, új formában csendíti meg a reneszánsz képek tisztán zenőgő alapszín-harmóniáját: így változik Bakallár monochromiára hajló vagy legalábbis az egy szín-tónus hegemóniáját megengedő festészte kolorisztikussá, valódi festői hangvételűvé. Értékelem továbbá

magattartásának komoly-nehézkességét: ez a tulajdonsága segítette hozzá, hogy színfoltjait tárgyakká formálja, pasztózus, egészen Munkácsyig visszataláló festői mintázással. Úgy érzem, ez a kiállítás —, mint mondani szokták — egy korszakát zárja le: elmosódnak művészte tényezői között a fugák, képei homogénné válnak s ha megtalálja a lehetőségeihez méltó témát, jövő festészetünk számottevő tényezőjévé válhat.

Végvári Lajos

Czétényi Vilmos kiállítása Várpalotán

A „*Kiállítások Várpalotán*” c. sorozatban Demjén Attila és Laborcz Ferenc kiállítása után Czétényi Vilmos művészetének bemutatására került sor. (1957 febr.—márc.). A kiállított anyag zöme monotípiákból állt s egyáltalán nem várt nagy közönségsikerrel találkozott. Pedig a kiállított képek nem ahhoz a művészeti irányzathoz tartoztak, amelynek termékei az első pillantásra meghódítják a konzervatív ízlésű közönséget.

Czétényi Dürer-termi kiállítása óta eltelt két év termését mutatta be. Az anyag sokkal egységesebb hatást keltett, mint a korábbi. Művészte egyéni hangja egyre láthatóbban érvényesül s akár nagy foltokkal, vagy apró részletekkel oldja is meg feladatát, akár a fekete-féher kizárólagos ellentétét éljen, vagy színeket vegyen igénybe, a rá jellemző

hang egyre vonzóbb és határozottabb lesz. A mondanivaló hiányát takaró kesze-kusza semmiséget nem hívja takaról s ha netán valakinek vele kapcsolatban Kondor Béla jutna eszébe, ezt se tévesse szem elől.

A monotípia veszélyes technika abból a szempontból, hogy nem követel pontos rajzi megoldásokat, bőven kínálja az „elkenési” lehetőségeket. Ez a veszély Czétényit is fenyegeti, nem annyira azonban, hogy ne léphetnének föl vele szemben további igények. Ma még a festő és a grafikus határvillogásának vagyunk tanúi, tegyük hozzá, igényes és tartalmas lapokon, de nincs kétségünk az iránt, hogy akár külön válik nála a grafikus és a festői törekvés, akár együtt érvényesül egy-egy alkotáson belül, további értékes műveknek leszünk a tanúi.

Újabb képein lényeges haladást ért el. Színeben gazdagodott, hangja felerősödött, bátrabban nyúl kompozíciós feladatokhoz. Vonalai megszálkásodtak, emberi arcvonalsai kihégyeződtek, bizonyos aszkétikus fegyelem lett úrrá rajtuk. Czétényit nem keres az antik témához régi embertípusokat s nem zavarja a részarányok kérdése sem. Ezzel kapcsolatban nem fojtható el két megjegyzés. Az egyik az, hogy alakjai kissé egyhangúak. Kevés vonást lopott le a milliő változó emberi arcról. Komor világ a Czétényé, még ha galambbal ábrázolja is az embert, de a komorság nem ok a tipusalkotás egysíkosságára. A másik megjegyzésünk az, hogy az arányok túlzása művésziileg nem mindig meggyőző. Bármennyire hangsúlyozza is a kezek, az ujjak szerepét és jelentőségét, alig hihető, hogy a tenyéren tartott fejnek így kell aránylania a kézhez, illetve megfordítva, vagy a mögéje rejtőző archoz, ahogy ez több képen is látható. Nem mindig indokolt ez a torzítás, sőt némelyik alkotásán éppen az adott téma kívánja meg a részletek kompozíciós tisztázását.

Mindent összevetve e nagyszabású kiállítás egy gondolati elemekben és jelképekben gazdagon és igényesen kibontakozó művészetnek voltunk a tanúi.

Szij Rostó

Áron Nagy Lajos

1964-es székesfehérvári kiállítása óta most láthatunk először Áron Nagy Lajostól együtt ilyen nagyobb anyagot.

A Képcsarnok Vállalat vesprémi helyiségében nem igazi kiállítóterem. A képek — fotóelek, asztalkák, vázák között és mellett mindig egy véletlenül függenek a falakon. Itt egy tárlatnak valóban csak annyi az ünneplés-sége, amennyit a tárgyak önmagukban tudnak sugallni. Nincs lehetőség a raffinité rendezésre, s az egyes képek meg kell könnöznie a környezet sok zavaró elemével. Ez mégis, amikor belépünk ebbe a kis bohelyiségbe, egyszerre el tuduk felejteni a belső zsúfoltságát, s csak a képek jelenléte érezzük. Pedig Áron Nagy igazán nem „hangos” festő. Nem volt hangos már fiatalon sem, amikor pedig nem egy képcékná mintha Ába-Novák vásári jelenetei lenné volna az ihlető. Később pedig, amikor a